

RAPPORT

Stoppa flumskolan

En granskning av oppositionens skolpolitik

2010-09-14

3 800 fler elever riskerar att slås ut varje år

Sammanfattning av hur skolan ser ut om de rödgröna vinner:

- Alla gymnasieelever, oavsett program, ska läsa in högskolebehörighet. Vår bedömning är att detta leder till att 3 800 elever varje år inte klarar sin utbildning.
- Eleverna får sätta ”betyg” på sina lärare. ”Betygen” får användas vid lärarnas lönesamtal.
- Lokala styrelser med elevmajoritet på gymnasiet.
- Inga betyg på mellanstadiet.
- Skolk kommer inte att skrivas in i terminsbetygen.

Utöver dessa punkter finns en rad skillnader mellan Alliansen och de rödgröna. Oppositionens politik leder till mindre kunskap och sämre trygghet i skolan.

Tusentals avhopp när alla elever tvingas läsa in högskolebehörighet

Oppositionen vill tvinga alla elever på gymnasiet att läsa in teoretisk högskolebehörighet.¹

Detta var även innebörden av Göran Perssons gymnasiereform från början av 1990-talet. Då förlängdes de 2-åriga yrkeslinjerna och det allmänna teoretiska innehållet ökade.

Men priset blev högt för många ungdomar. SCB har presenterat siffror som visar att antalet elever som avbrutit en gymnasieutbildning tredubblades mellan 1992 och 2002, alltså före och efter gymnasiereformen.²

Även IFAU har gjort en genomgång av reformens effekter. Forskarna konstaterar att sannolikheten att inte slutföra en 3-årig yrkeslinje med fullständiga betyg ökade med 7,5 procentenheter. Det handlar framför allt om ungdomar med låga grundskolebetyg från icke-akademiska hem.³

Detta motsvarar ca 3 800 elever, omräknat i dagens siffror.

Vår bedömning är att kombinationen av följande åtgärder på sikt kommer att minska avhoppet:

- (i) minskad mängd allmän teori på yrkesutbildningarna och avskaffat krav på att yrkeseleverna ska läsa in högskolebehörighet,
- (ii) 30 000 gymnasiala lärlingsutbildningar, samt
- (iii) regeringens föreslagna förbättringar av det individuella programmet.

Utöver detta måste även resten av utbildningssystemet förbättras. Det gäller t ex att upptäcka och sätta in stöd tidigt till elever med studiesvårigheter på grundskolan.

Eleverna får inflytande över lärarnas löner

De rödgröna vill att eleverna ska få sätta ”betyg” på sina lärare. Socialdemokraterna anser att dessa omdömen ska kunna användas vid lönesättningsamtalen.⁴

¹ Regeringsplattform 2011–2014, s 10.

² SCB, Elevpanel för longitudinella studier (UF 73 SM 0301), s 7.

³ Ekonomisk debatt, nr 8 2009, ss. 61–75.

⁴ www.skolverlden.se/artiklar/det-har-vill-partierna-med-skolan, hämtad 2010-09-12

Flera kommuner, t.ex. Malmö, Göteborg och Sollentuna, har även infört eller är på väg att införa detta.

Dessa omdömen blir offentliga handlingar och kan användas som underlag vid lärarens löneförhandlingar eller utvecklingssamtal med rektor.

Oavsett hur resultaten används kommer systemet att ”resultera i en situation där lärare delar ut enklare läxor, ger högre betyg och undviker att satsa på elever med inlärningsvårigheter”. Det uppger Professor Dylan Wiliam vid Institute of Education, University of London, en av världens främsta experter inom forskning om utvärdering.⁵

Detta kommer att leda till att lärarna förlorar i auktoritet och gör att de blir beroende av elevernas välvälja. Vi vill stoppa den här utvecklingen.

Återinförande av lokala styrelser med elevmajoritet på gymnasiet

Oppositionen vill återinföra elevstyrda gymnasier⁶

Tidigare fanns ett försök med lokala styrelser med elevmajoritet. Eleverna kunde alltså rösta ned sin rektor i viktiga frågor för skolan. I dessa styrelser beslutade eleverna om skolans budget och fick till och med genomfört anställningsintervjuer med lärare⁷.

Regeringen stoppade försöket med elevstyrda gymnasier 2007. Vi anser att eleverna ska ha inflytande i skolan, men de ska inte bestämma över sina lärare och rektorer.

Elever som är under 18 år är inte myndiga att ta ansvar för fattade beslut. Det måste vara lärare och skolledare som till sist har ansvaret för skolans verksamhet.

Förslaget om elevstyrda gymnasier är ett av de tydligaste uttrycken för de rödgrönas försök att underminera lärarnas ställning.

Betyg ska inte ges på mellanstadiet

Oppositionen anser att ”betyg ska ges från årskurs 7”.⁸

Regeringens inställning är att skolan behöver betyg också på mellanstadiet. Betygen summerar resultaten av undervisningen innan eleverna går vidare till högstadiet.

En undersökning från IFAU visar att avskaffandet av betygen på låg- och mellanstadiet fick långtgående negativa effekter. Framför allt var det barn från hem utan studietradition som missgynnades.⁹

---

⁵ <http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuellafragor/article383319/Betyg-pa-larare-ger-inte-bättre-skola.html>, hämtad 2010-09-13

⁶ Motion 2009/10:Ub14, s 14.

⁷ Inslag i Sveriges radio, P4 Göteborg, 2006-11-21.

⁸ Regeringsplattform 2011–2014, s 9.

⁹ IFAU, rapport 2008:10, s 23.

Med de nya läroplanerna införs tydliga kunskapskrav och nationella prov i årskurs sex. Det är svårt att se vitsen med dessa kunskapskrav om lärarna inte tydligt får berätta om eleverna har nått målen eller inte.

Regeringens förslag om betyg från årskurs sex kommer att påverka hela mellanstadiet i en mer kunskapsfokuserad inriktning.

Stopp för skolk i betygen

Oppositionen är splittrad i frågan om skolk ska få skrivas in i betygen.¹⁰ Miljöpartiet och Vänsterpartiet säger nej till förslaget.¹¹

Ingenstans i arbetslivet är det acceptabelt att den enskilde kommer och går som den vill. Att kräva närvaro och att se strängt på skolk är därför en viktig del i elevernas fostran inför vuxenlivet. Nästa höst ska därför skolk skrivas in i elevernas terminsbetyg. Detta skickar en tydlig signal till eleverna: undervisningen är viktig.

Många har en orealistisk syn på skolk. Det är inte de elever som har lättast för skolarbetet som är frånvarande från lektionerna. Tvärtom har skolkarna ofta dåliga studieresultat och i högre utsträckning än andra elever använder de narkotika och begår brott.¹²

Grundskolan är en obligatorisk skolform med skolplikt. Men det bör även vara närvaroplikt på gymnasiet. Gymnasieskolan är en frivillig skolform, men när en elev har accepterat en plats på ett program ska han eller hon vara närvarande på lektionerna.

Ytterst handlar detta om att kunna upptäcka elever som ligger i riskzonen för skolmisslyckanden, narkotikamissbruk och kriminalitet. Ju tidigare vi kan sätta in stöd, desto bättre. Oppositionen saknar konkreta förslag på hur vi ska komma tillrätta med skolket.

Stora skillnader mellan blocken i synen på skolan

Det finns utöver detta en rad frågor där Alliansen och de rödgröna står långt ifrån varandra. Nedan följer en genomgång av de rödgrönas skolpolitik.

Mindre kunskap

- **Rätt för skolor att avvika från timplanen**

Oppositionen anser att det ska vara ”*möjligt att avvika från den nationella timplanen*”.¹³ I princip innebär detta att timplanen kan avskaffas.

Men en effektiv och strukturerad statlig styrning av skolan förutsätter en timplan. De nationella kunskapskraven måste utgå ifrån en bedömning av vilken tid eleverna har till förfogande för att nå målen.

Utan en timplan ökar skillnaden mellan olika kommuner och mellan skolor i samma kommun. Timplanen fungerar också som en garant för att eleverna ska få en viss tid av undervisning i ett visst ämne. Om den avskaffas riskerar vissa elever att inte längre få den undervisningstid som de har rätt till.

---

¹⁰ TT-meddelande, 2010-08-02.

¹¹ http://www.svd.se/nyheter/inrikes/oppositionen-sager-nej-till-skolk-i-betygen_1699685.svd, hämtad 2010-09-12.

¹² FoU-rapport 2004:1. Skolk, sund protest eller riskbeteende?

¹³ Regeringsplattform 2011–2014, s 10.

I de utvärderingar som har genomförts av försöket med timplanelös skola ter det sig som att orienteringsämnena förlorade. Pedagogikforskaren Fredrik Alm, som gått igenom schemalagningen i skolor utan timplan, uppger i en intervju i Lärarnas tidning (031202) att ”Natur- och samhällsorienterande ämnen hör till de ämnen som många gånger ges andra namn. Det kan till exempel vara projekt, forskning och utvärdering”.

Om timplanen försvinner riskerar historia, religionskunskap och samhällskunskap att raderas från schemat i grundskolan.

▪ Nej till spetsutbildning på högstadiet med antagningsprov

Oppositionen *avvisar* regeringens förslag om särskilda klasser med antagningsprov för studiebegåvade ungdomar på högstadiet. De *avvisar* även förslaget om att Adolf Fredriks musikklasser ska få ha antagningsprov i åk 4 – det antagningssystem de har haft i 100 år.¹⁴

Elever med fallenhet för idrott och musik kan gå i särskilda klasser. Antagningen får ske med särskilda antagningsprov – förutsatt att närhetsprincipen inte åsidosätts.¹⁵ Detta innebär att det är ytterst oklart om Adolf Fredriks musikklasser är tillåtna enligt dagens regelverk.

Samtidigt anses det fullt att låta elever med begåvning för matematik eller naturorientering lära sig mer än andra. Tester är förbjudna.

Individualisering måste innebära att också elever med särbegåvning i ett teoretiskt ämne har rätt att utvecklas i sin egen takt. Ett försök med spetsutbildningar på högstadiet ska därför starta 2012. Det är begränsat – maximalt 30 klasser får starta.

Det ska vara tillåtet med särskilda antagningstester till dessa klasser. Därmed blir elevernas fallenhet för ämnet avgörande, inte deras sociala bakgrund eller föräldrarnas förmåga att ”snacka in” sina barn på en utbildning. Det innebär också att elever inte lockas in på en utbildning som de sedan inte har förutsättningar att avsluta.

Genom denna reform får ett mindre antal elever i ett fåtal klasser möjlighet att läsa gymnasiekurser redan på högstadiet. Dessa elevers utveckling vill de rödgröna stoppa.

▪ Mer ämnesundervisning på modersmål i skolan

Oppositionen vill genomföra en storsatsning på ämnesundervisning på modersmål i skolan.¹⁶

Svenska är skolans viktigaste ämne. Goda svenskkunskaper är avgörande för elevernas möjlighet att klara allt annat skolarbete. Man måste behärska svenska språket i tal och skrift för att inte hamna utanför vår sociala gemenskap. Det finns också ett klart samband mellan höga resultat i skolan och läsning av skönlitteratur.

Detta gör svenska språket till den kanske viktigaste nyckeln till en lyckad integration. Genom att stärka nyanlända elevers kunskaper i svenska förbättras deras möjligheter att nå skolans mål.

---

¹⁴ Motion 2009/10:Ub14, s 18.

¹⁵ Skolverket, pressmeddelande, *Skolverket godtar antagningsprov till profilklasser i idrott och estetiska ämnen*, 2005-04-21.

¹⁶ Motion 2009/10:Fi15, s 48.

Modersmålsundervisning kan vara ett värdefullt komplement till ämnesundervisningen. Genom studiehandledning i samband med den ordinarie ämnesundervisningen och läxläsningshjälp kan modersmålslärarna stötta nyanlända elevers kunskapsinhämtning.

Men ämnesundervisningen i den svenska skolan ska i huvudsak ske på svenska. Att dela in eleverna i invandratäta skolor efter vilka språk de talar gynnar inte integrationen.

▪ **Inga gemensamma kurs- och läroplaner för skolan**

Miljöpartiet vill ge alla skolor, såväl kommunala som fristående, undantag från skolans kurs- och läroplaner.¹⁷ Detta var ett av skälen till att Socialdemokraterna och Miljöpartiet inte kom överens om en ny skollag 2005.¹⁸

Nationell likvärdighet förutsätter att alla elever läser efter samma kurs- och läroplaner. Självklart ska det finnas pedagogisk mångfald och lärarna ska kunna välja den metod som passar bäst för eleverna – men skolans mål måste vara gemensamma i hela landet.

Regeringen har skärpt kraven på att alla skolor ska följa samma lagar och regler. Det är innebörden av begreppet ”lika villkor”. Det vore mycket olyckligt om Miljöpartiets förslag om att alla skolor ska få hitta på egna kurs- och läroplaner skulle bli verklighet.

▪ **Stopp för regeringens lärlingsprovanställning**

Oppositionen kommer inte att genomföra regeringens satsning på lärlingsprovanställning¹⁹.

Ett skäl till Sveriges höga ungdomsarbetslöshet är att vi aldrig har haft gymnasiala lärlingsutbildningar. I Alliansens valmanifest föreslår regeringen en satsning på lärlingar.

Ungdomar under 23 år ska dessutom kunna delta i en lärlingsprovanställning under 18 månader, inom dagens regelverk för provanställningar. Villkoren ska regleras genom kollektivavtal. Det är arbetsgivarens ansvar att lärlingen får en bra utbildning under sin provanställning.

Genom regeringens förslag om lärlingsutbildningar och lärlingsprovanställning kommer fler ungdomar att få in en fot på arbetsmarknaden. Till slut handlar detta om mer än försörjning – att gå som lärling ger också en identitet och ett kontaktnät som är värdefullt när nästa arbete ska sökas.

Mindre trygghet

▪ **Nej till regeringens åtgärder för trygghet i skolan**

Under mandatperioden har regeringen presenterat förslag för mer trygghet i skolan. Det handlar t ex om möjlighet att beslagta mobiltelefoner och flytt av mobbare i stället för den mobbade samt att, som sista åtgärd, tillfälligt kunna stänga av en grundskoleelev.

De rödgröna saknar en gemensam linje i dessa frågor. Det gäller t ex propositionen om flytt av mobbare där Vänsterpartiet röstade emot.²⁰

---

¹⁷ Motion 2009/10:Ub14, s 7.

¹⁸ DN-debatt 2005-10-14, ”Mp vägrar ge sitt stöd åt regeringens skolpolitik”.

¹⁹ <http://sap.episerverhosting.com/Media/nyheter/Osterberg-S-ge-250-000-unga-en-chans--/>

²⁰ Motion 2006/07:Ub12, s 1.

I april 2010 skriver oppositionen gemensamt att den anser att *”regeringens snäva synsätt utgör ett problem”* och att regeringen har *”ett ensidigt fokus på disciplinära åtgärder”*.²¹ Därefter yrkas avslag på hela skollagsmotionen – däribland möjligheten att tillfälligt stänga av en elev.

▪ Nej till ordningsomdömen

Oppositionen säger nej till ordningsomdömen och ordningsbetyg eftersom *”betyg ska mäta vad eleven kan, inte hur en vuxen tycker att eleven uppför sig”*.²²

Sverige är ett av få länder i Europa som inte sätter betyg eller ger ett omdöme om elevernas uppförande. Så sker till exempel i våra grannländer Norge, Danmark och Finland.

Föräldrarna måste få information om sina barns utveckling i skolan. Det är därför möjligt för skolan att ge elever skriftliga omdömen om elevernas sociala utveckling i skolan, ett slags ordningsomdöme.

▪ De rödgröna skär ned i Alliansens elevhälsosatsning

Oppositionen minskar Alliansens föreslagna satsning på elevhälsan.²³

Flera rapporter visar att den psykiska ohälsan bland svenska barn har ökat. Dessa barn och ungdomar behöver stöd. Elevhälsan kan med sin närhet till skolan fylla en viktig funktion.

I jobbmanifestet föreslår Alliansen därför en storsatsning på elevhälsan. Totalt kan 730 fler skolsköterskor, skolläkare, kuratorer och psykologer anställas 2014. Totalt omfattar satsningen 650 miljoner kronor 2012–2014.

Elever som är trygga och mår bra presterar dessutom bättre i skolan. En satsning på elevhälsan förbättrar därför även kunskapsresultaten i skolan. Genom en sådan satsning får lärarna också möjlighet att koncentrera sig mer på skolans huvuduppgift: kunskapsförmedling.

▪ Nej till kvarsittning

Miljöpartiet vill inte att kvarsittningen behålls²⁴. Övriga partier har inte uttalat sig i frågan.

I den nya skollagen behålls kvarsittning. Detta ger lärarna både en disciplinär befogenhet och ett pedagogiskt verktyg. Genom kvarsittning kan stökiga elevers skoldag förlängas, vilket är bra eftersom de ofta behöver stöd i skolan.

Om kvarsittningen avskaffas riskerar det att bli stökigare i skolan. Bara vetskapen att det kan bli tal om kvarsittning har en förebyggande effekt. Det är inte omodernt att vilja upprätthålla ordning. Lugn och ro i klassrummet är i högsta grad att visa solidaritet med de svagaste eleverna.

---

²¹ Motion 2009/10:Ub14, s 15.

²² <http://www.aftonbladet.se/nyheter/valet2010/article7695129.ab>, hämtad 2010-09-12.

²³ Regeringsplattform 2011–2014, s 10. Tabellen på s 21 är oklar, men satsningen blir mindre än Alliansens.

²⁴ Uttalande av Maria Wetterstrand i Skolfront (*”Nej, ta bort.”*), 2010-09-06,